

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2022—2025

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2022—2025 (VNS 3/2021 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mahdollisen lausunnon antamista varten valtiovarainvaliokunnalle. Määräaika: 4.6.2021.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- budjettineuvos Taina Eckstein, valtiovarainministeriö
- finanssineuvos Jukka Railavo, valtiovarainministeriö
- johtokunnan neuvonantaja Lauri Kajanoja, Suomen Pankki
- professori Niku Määttänen, Helsinki Graduate School of Economics
- johtaja Hannu Kemppainen, Business Finland Oy
- KTT, tutkija Paavo Järvensivu, BIOS-tutkimusyksikkö
- tutkija Päivi Puonti, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA
- johtaja Elina Pylkkänen, Palkansaajien tutkimuslaitos
- professori Roope Uusitalo
- työelämäprofessori Vesa Vihriälä
- professori (emeritus) Matti Viren

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- Suomen Yrittäjät ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Julkisen talouden tila ja näkymät. Julkisen talouden suunnitelma 2022—2025 pitää sisällään Suomen vakausohjelman sekä keskipitkän aikavälin budjettisuunnitelman. Julkisen talouden suunnitelmassa hallitus esittää ns. kestävyystiekartan tavoitteista, jotka toteutuessaan edesauttaisivat julkisen talouden vakauttamista. Tiekartan tavoitteita ovat muun muassa julkisen talouden

Valiokunnan lausunto TaVL 22/2021 vp

velkasuhteen kasvun taittuminen vuosikymmenen puolivälissä, työllisyysasteen nosto 75 %:iin vuosikymmenen puolivälissä, 80 000 lisätyöllistä 2020-luvun loppuun mennessä sekä julkisen talouden vahvistaminen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksella.

Talousvaliokunnan saaman selvityksen mukaan suhdannetilanteen odotetaan paranevan ja Suomen kokonaistaloudellisen kehityksen kohenevan vuoden edetessä. Talous on useiden tunnuslukujen mukaan nousemassa taantumasta.

Suomi näyttää selvinneen toistaiseksi koronapandemian aiheuttamista taloudellisista vaikeuksista pienemmin vaurioin kuin moni muu maa, ja taloudelliset vauriot ovat olleet odotettuja pienemmät. Arviot Suomen taloudesta ovat nyt huomattavasti myönteisempiä kuin vielä viime syksynä. Velkasuhde vakautuu VM:n laskelmien mukaan jo vuosikymmenen puolivälissä. Taustalla on erityisesti ennakoitua parempi talous- ja työllisyyskehitys.

Julkisen talouden tila on kuitenkin heikompi kuin ennen pandemiaa odotettiin. Koronakriisin akuutin vaiheen väistyttyäkin julkisen talouden ennustetaan pysyvän alijäämäisenä ja julkisen velan kasvavan suhteessa BKT:hen. Suomi poikkeaa menokehyksistä ja EU:n rakenteellisista alijäämätavoitteista koko loppuvaalikauden. Julkistalouden rakenteellisen vahvistamisen tarve on merkittävä.

Vuoden 2020 ensimmäiseen neljännekseen verrattuna työpäiväkorjattu bruttokansantuote pieneni 1,0 prosenttia. Vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä viennin volyymi supistui 5,0 prosenttia edellisestä neljänneksestä ja 5,4 prosenttia vuodentakaisesta. Tuonti kasvoi 1,4 prosenttia edellisestä neljänneksestä mutta väheni 7,0 prosenttia vuodentakaisesta. Yksityisen kulutuksen volyymi pieneni ensimmäisellä vuosineljänneksellä 0,7 prosenttia edellisestä neljänneksestä ja 4,1 prosenttia vuodentakaisesta. Investoinnit kasvoivat 1,4 prosenttia edellisestä neljänneksestä mutta vähenivät 2,1 prosenttia vuodentakaisesta.

Talousvaliokunta toteaa, että julkisen talouden alijäämän kasvu oli koronakriisin akuutin vaiheen aikana perusteltu. Ennusteiden mukaan vuodesta 2022 lähtien taloutemme ei kuitenkaan enää tarvitsisi merkittävää päätösperäistä finanssipoliittista tukea, vaan automaattisten vakauttajien antama tuki riittäisi. On syytä ottaa huomioon Suomen huomattava pitkän aikavälin kestävyysvaje sekä tarve varautua tuleviin matalasuhdanteisiin. On tärkeää palata valtiontalouden menokehykseen, jota kasvatettiin hallitusohjelmaan kirjatun poikkeusolojen mekanismin kautta vuosille 2021 ja 2022. Talouden kasvuedellytyksiä ja julkista taloutta vahvistavia rakenteellisia uudistuksia tarvitaan koronakriisin jälkeen entistä enemmän.

Finanssipolitiikan säännöt ja niistä poikkeaminen. Finanssipolitiikan säännöillä pyritään vaimentamaan julkisen talouden taipumusta alijäämiin, vahvistamaan julkisen talouden hoitoon kohdistuvaa luottamusta, pitämään julkisen velanoton kustannukset pieninä ja varmistamaan julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys.

Komissio seuraa koko julkisen talouden tason finanssipolitiikkaa neljällä kriteerillä, jotka ovat korkeintaan i) 3 prosentin alijäämä, ii) 60 prosentin velka suhteessa talouden kokoon, iii) 0,5 prosentin rakenteellinen (suhdannevaihteluiden vaikutuksista korjattu) alijäämä ja iv) nimellisen bruttokansantuotteen kasvuvauhtia vastaava menojen kasvuvauhti (menosääntö). Vuodesta 1998

Valiokunnan lausunto TaVL 22/2021 vp

alkaen Suomi on täyttänyt kaksi ensimmäistä tavoitetta koronakriisiin saakka. Sen sijaan kaksi jälkimmäistä tavoitetta ovat jääneet täyttämättä vuodesta 2008 alkaen lähes keskeytyksettä.

Tähän säännöstöön on tehty koronapandemian vuoksi EU-tasoinen poikkeus, jonka voimassaolo päättynee vuoden 2022 lopussa. Yleinen poikkeuslauseke antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden poiketa tilapäisesti julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitteeseen tähtäävältä sopeuttamisuralta edellyttäen, että tämä ei vaaranna julkisen talouden kestävyttä keskipitkällä aikavälillä. Koronapandemian tukitoimiin kohdistetut panostukset tehtiin kehysten estämättä ja osin myös niiden ulkopuolella nojautuen muun muassa hallitusohjelman mukaiseen kehysjärjestelmän poikkeusmenettelyyn.

Finanssipolitiikan säännöistä poikkeaminen koronakriisin tapaisessa poikkeuksellisessa tilanteessa on ollut perusteltua. Jos poikkeaminen jää kuitenkin pysyväluonteiseksi, vaarana on, että säännöistä koituvat hyödyt menetetään. Finanssipolitiikan uskottavuuden rakentaminen kestää kauan, mutta se voidaan menettää nopeasti. Jotta säännöstä poikkeaminen ei uhkaisi Suomen julkisen talouden hyvän hoidon uskottavuutta ja siten siitä saatavia hyötyjä, on tärkeää, että poikkeamista ja sen kestoja koskeva päätös tehdään läpinäkyvästi ja vain painavin, julkilausutuin perustein.

Valtiovarainministeriön toukokuun 2021 ennusteen valossa julkisen talouden alijäämä tulee jälleen alittamaan EU:n perussopimuksen 3 prosentin alijäämäviitearvon v. 2022. Talousvaliokunta ilmaisee kuitenkin huolensa siitä, että vaikka julkisen talouden suunnitelmassa asetettu velkataavoite ollaan riippumattoman ennusteen mukaan saavuttamassa vuonna 2024, velkasuhteen kasvu jatkuu edelleen vuonna 2025 ja sen jälkeen, eikä rakenteelliselle jäämälle asetettua tavoitetasoa näyttäisi saavutettavan vuoteen 2025 mennessä. Talousvaliokunta katsoo, että poikkeusolojen mekanismin kautta kohdennettujen menojen tarkempi erittely olisi tärkeää.

Talousvaliokunta huomauttaa lisäksi, että kaksi kolmasosaa koko julkisen talouden menoista ei kuulu kehysmenettelyn piiriin. Paikallishallinnon menot muodostavat suuren osan julkisen sektorin menoista. Erityisesti kasvupaineet kohdistuvat juuri paikallishallintoon ja tuleviin hyvinvointialueisiin, sillä väestön ikääntymisestä johtuva hoiva-, eläke- ja terveystenonien kasvu kuormittaa kuntia ja sosiaaliturvarahastoja. Koska kunnilla on itsemääräämisoikeus, valtion mahdollisuudet vaikuttaa kuntatalouteen kehysten kautta ovat rajalliset. Sama asetelma peilautuu EU:n finanssipolitiikan sääntöihin: Suomen hallitus on vastuussa niiden noudattamisesta, vaikka käytännössä kunnallinen itsehallinto rajoittaa hallituksen mahdollisuuksia vaikuttaa siihen.

Työllisyys. Alkuvuoden kasvusuuntaisesta trendistä huolimatta työllisten määrä oli vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä 0,6 prosenttia pienempi kuin edellisvuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Tehtyjen työtuntien määrä oli 0,8 prosenttia pienempi vuoden takaiseen vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Työttömiä oli vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä keskimäärin 224 000, mikä on 34 000 enemmän kuin vuoden 2020 tammi–maaliskuussa.

Työllisyyden vahvistaminen on hallituksen linjausten perusteella merkittävin yksittäinen julkis-taloutta vahvistava tekijä, ja siksi tämän tavoitteen toteutumatta jääminen olisi vahingollista. Valtiovarainministeriön arvion mukaan hallituksen päättämät työllisyystoimet tulevat vahvistamaan julkista taloutta 560 miljoonalla. Talousvaliokunnan saaman selvityksen mukaan ennustettu työ-

Valiokunnan lausunto TaVL 22/2021 vp

lisäyksen nousu tulee suurelta osin sellaisista työllisyystoimenpiteistä, joilla ei ole julkistaloutta vahvistavaa vaikutusta. Lisäksi tavoite työllisyysasteen nostosta asetetaan nykyisen hallituskauden jälkeiseen aikaan: ennusteen mukaan työllisyysaste olisi 73,8 % vuonna 2025.

Pitkälle tulevaisuuteen asetettujen työllisyystavoitteiden vaatimien päätösten tekemisen pitäisi olla etupainotteista niiden vaikuttavuustavoitteen saavuttamiseksi. Etupainotteisuutta puoltaisi myös se, että pitkittyneillä työttömyysjaksoilla on huomattava yksilön työkykyä ja työllistymismahdollisuuksia heikentävä vaikutus.

Talousvaliokunta tähdentää, että erityisesti pitkällä aikavälillä työperäinen maahanmuutto on tärkeä elementti Suomen talouden kannalta. Viranomaisprosessien tulee vastata tähän tarpeeseen.

Sote-uudistus. Talousvaliokunta yhtyy kuulemiensa asiantuntijoiden näkemykseen siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmämme on pitkällä aikavälillä kestävä. Väestön ikärakenne ja sote-palveluiden tarpeet, tästä aiheutuva kustannuskehitys, väestön maantieteellinen jakautuminen ja pätevän sosiaali- ja terveystoimialan ammattihenkilöstön saatavuus asettavat osaltaan pakottavat reunaehdot järjestelmän muutokselle. Talouspolitiikan arviointineuvoston mukaan tavoite vahvistaa julkistaloutta sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksella (HE 241/2020 vp) ei ole toteutumassa. Uudistuksen muutosvaiheeseen liittyvät lisäkustannukset ovat niin huomattavat, että uudistuksen kokonaisvaikutus julkistalouteen on negatiivinen koko 2020-luvun. Säästöjen toteutuminen on erityisesti kiinni uudistuksen käytännön toteutuksesta. Arviointineuvoston mukaan kustannussäästöt alkaisivat toteutua kuitenkin 2030-luvulla.

Lähtötaso ehdotetun sote-mallin kustannuksille on nykytila. Hallituksen esityksen mukaan budjetointia muutetaan jatkossa kustannustason ja palvelutarpeen kasvun sekä hyvinvointialueille osoitettujen lisätehtävien perusteella. Talousvaliokunta pitää hyvänä, että malli mahdollistaa joustavuuden, jos kokemukset osoittavat korjaustarpeita. Sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuskehitykseen vaikuttavat ja odotettavissa olevat tekijät (väestörakenteen ja palvelutarpeiden muutos) huomioon ottaen voidaan pitää todennäköisenä, että sote-kustannukset kaiken kaikkiaan koko valtakunnan tasolla tulevat nousemaan. Kokonaisuuteen tulevat vaikuttamaan organisaatioiden muutoskustannusten lisäksi pysyvänä lisäkustannuseränä palkkojen harmonisoinnista aiheutuvat kustannukset. Talousvaliokunta huomauttaa, että koronapandemian suorat ja välilliset vaikutukset taloudelliseen toimeliaisuuteen vähentävät valtiontalouden liikkumavaraa, mikä koskee myös sote-menoja. On tärkeää, että julkistalouden näin merkittävä erä järjestetään parhaalla mahdollisella tavalla perustaen muutokset tutkimustietoon vaikuttavimmista hoitokäytännöistä, ihmisten käyttäytymisestä ja kannusteista sekä väestökehityksestä.

Kestävä kasvu. Elpymissuunnitelma laadittiin tilanteessa, jossa talouden näkymät heikentyivät tavalla, joka vaaransi monessa EU-valtiossa julkisen talouden liikkumavaran vaikeuttaen myös pitkän aikavälin näkymiä. Matalien korkojen ympäristössä rahapolitiikan normaali vaikutusmekanismi korkojen alenemisen myötä suurempaan yksityiseen kulutus- ja investointikysyntään ei toimi. Finanssipoliittiset elvytystoimet ovat nollakorkotilanteessa olleet perusteltuja.

Elpymisjärjestelyn oikeutus ja mielekkyys kulminoituvat kuitenkin siihen, miten elpymisvälineestä saatava rahoitus lopulta käytetään. Elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevan asetuksen mukaan välineestä saatavaa rahoitusta ei pääsääntöisesti tulisi käyttää juoksevien kansallis-

Valiokunnan lausunto TaVL 22/2021 vp

ten menojen kattamiseen. Kansallisten elpymissuunnitelmien sisällöillä on siten olennainen merkitys välineen vaikuttavuudelle. Tukivälineen soveltamisala koskee Euroopan kannalta merkityksellisiä politiikan aloja, jotka on jäsennelty kuuteen pilariin: a) vihreä siirtymä; b) digitaalinen muutos; c) älykäs, kestävä ja osallistava kasvu, mukaan lukien taloudellinen yhteenkuuluvuus, työpaikat, tuottavuus, kilpailukyky, tutkimus, kehittäminen ja innovointi sekä toimivat sisämarkkinat; d) sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus; e) terveys ja taloudellinen, sosiaalinen ja institutionaalinen palautumiskyky muun muassa kriisivasteen ja kriisivalmiuden parantamiseksi ja f) seuraavalle sukupolvelle suunnatut toimintapolitiikat.

Rahoituksen saaminen perustuu asetuksen mukaisesti hankkeiden tuloksellisuuteen, jonka pitää olla mitattavissa ja todennettavissa. Jotta rahoitus toteutuu, jäsenmaiden tulee viedä hankkeet onnistuneesti päätökseen. Tämä korostaa huolellisen suunnittelun ja hankkeille määriteltyjen tavoitteiden tosiasiallisen ohjaavuuden merkitystä. Parhaimmillaan rahoitusta voidaan kohdentaa hankkeisiin, joilla on sekä koronakriisistä toipumista että muita politiikkatavoitteita edistävä vaikutus. Tavoitteiden, valintakriteereiden ja seurannan läpinäkyvyys edistävät myös julkista keskustelua elvytysvarojen käytöstä. Talousvaliokunta muistuttaa, että eduskunta on edellyttänyt elpymispaketin Suomen kansallisen suunnitelman (VNS 6/2020 vp) käsittelyssä, että jatkotyössä varmistetaan tavoitteiden ja niiden seuraamista tukevien mittareiden toimivuus ja että ohjelman toimeenpanon valvonta järjestetään muutoinkin kattavasti ja läpinäkyvästi (Täysistunnon PTK 12/2021 vp).

Eduskunta on myös edellyttänyt (HE 260/2020 vp — EV 54/2021 vp), että Suomi edistää Euroopan yhteisen velkajärjestelymekanismin ja sen edellyttämien sääntöjen käyttöönottoa sekä perussopimuksen *no bail out* -periaatteen noudattamista. Samassa yhteydessä täysistunto on hyväksynyt lausuman, jonka mukaan Suomi edellyttää jokaisen jäsenmaan vastuuta omista veloistaan siten, että luottomarkkinoilla määräytyvä riskilisiä ylläpitää julkisen talouden kurinalaisuutta ja riskien vähentämistä ja että käsiteltäessä jäsenmaiden kansallisia elpymissuunnitelmia Suomi pitää kiinni ehdollisuudesta ja julkisen talouden tervehdyttämisestä kaikkien jäsenmaiden kohdalla eikä hyväksy varojen myöntämistä ilman uskottavia julkisia talouksia tervehdyttäviä rakenteellisia uudistuksia.

Talousvaliokunta pitää tarkoituksenmukaisena yhdistää Suomen kestävän kasvun ohjelma ja osa tulevaisuusinvestointien rahoitusta rakenne- ja suhdannepoliittisesti vaikuttavaksi kokonaisuudeksi ja parantaa näin toimien vaikuttavuutta. Toimeenpanon on oltava johdonmukaista ja rahoituksen oltava yhdensuuntaista kestävän kehityksen tavoitteiden kanssa. Talousvaliokunta on ottanut täsmällisemmin kantaa kestävän kasvun tavoitteisiin sitä koskevan valtioneuvoston selonteon (TaVL 18/2021 vp — VNS 3/2020 vp) käsittelyn yhteydessä.

Julkisen talouden suunnitelmassa painottuu vakiintuneen käytännön mukaisesti taloudellinen kestävyys. Talouden kestävyys edellyttää myös ekologista ja sosiaalista kestävyyttä. Talousvaliokunta huomauttaa, että nämä näkökulmat ja niihin liittyvät politiikkatoimet ja tavoitteet tulisi nivoa kiinteämmin osaksi julkisen talouden suunnittelua ja arviointia. Talouden kokonaistarkastelu on tärkeää siksi, että vältetään keskenään ristiriitaisten tai toisiaan tyhjäksi tekevien keinojen täytöntöönpanolta. Ilmastotavoitteiden lisäksi luonnon monimuotoisuuden edistämisen ja resurssiviisas kulutuksen vähentämisen tavoittelu vaikuttavat siihen, minkälainen taloudellinen

Valiokunnan lausunto TaVL 22/2021 vp

toiminta on kannattavaa. Samalla uudenlaisten energiajärjestelmien, asumisen, liikenteen ja maa- ja metsätalouden sektoreilla on runsaasti mahdollisuuksia uudelle liiketoiminnalle.

Jotta Suomen talous pysyy kestävällä pohjalla, on tärkeää luoda kannustava ympäristö tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnalle ja panostaa siihen riittävästi julkista tukea. Elinkeinojen uudistuminen ja kasvuyrittäjyys luovat uutta arvoa. Innovaatiotoiminta on usein niin riskillistä, ettei yksityistä rahoitusta ole saatavilla toteuttamiskelpoisin ehdoin eivätkä yksityiset toimijat pysty investoimaan sellaisen tarpeeksi laajan verkoston synnyttämiseen, jolla olisi suurin mahdollinen vaikutus kansantalouden kehittymisen kannalta. Koronakriisistä toivuttaessa yritysten on kyettävä muuttumaan toimintaympäristönsä mukana. On tärkeää, että kyvykkyyttä muutokseen tuetaan myös julkisin resurssein. Etenkin koulutus- ja osaamisinvestoinnit ovat tässä tärkeässä roolissa, koska usealla alalla ja alueella on osaajapulaa.

Talousvaliokunta toistaa aikaisemmissa mietinnöissään (viimeksi TaVM 16/2021 vp — HE 46/2021 vp) toteamansa, että vaikuttavin keino yritysten tukemiseen on luoda niille vakaa, kannustava ja ennakoitavissa oleva lainsäädännöllinen ympäristö. Tukien tulee olla yrityksiä tasapuolisesti kohteleva, mahdollistava, erilaisten keinojen valikoima, joka kannustaa kasvuun, työllistämiseen, kilpailuun ja tuottavuuden nostoon.

Päätelmiä. Selonteon arvioinnissa on otettava huomioon, että laskentatavan muutokset tekevät selonteosta osin yhteismitattoman aikaisempien vastaavien selontekojen kanssa. Metodien muutokset aiheuttavat 1,5 prosenttiyksikön pienennyksen kestävyysvajeeseen verrattuna syksyllä 2019 raportoituun lukuun.

Julkisen talouden tärkein haaste on edelleen väestön ikääntymisen aiheuttama kestävyysvaje, jota pahentaa julkisen sektorin pysyvä alijäämä, joka on säilynyt nousukausinakin; Suomen väestö ikääntyy matalan syntyvyyden vuoksi odotettua nopeammin. Lasten pieni lukumäärä näyttyy seuraavien parinkymmenen vuoden aikana kansantalouden ja julkisen talouden kannalta positiivisena, mutta se kumuloi samanaikaisesti tulevaa vajetta työvoimaan ja verotuloihin.

Talousvaliokunta huomauttaa, että lukuisissa sen käsittelyssä viime aikoina olleissa lainsäädäntöuudistuksissa, joiden tarkoitus on ollut muiden tavoitteiden ohella julkishallinnon tehostaminen muun muassa toimintojen yksinkertaistamisen ja digitalisaation paremman hyödyntämisen keinoin, muutokset (muun muassa HE 70/2020 vp, HE 154/2020 vp, HE 178/2020 vp, HE 40/2021 vp, HE 47/2021 vp, HE 87/2021 vp) ovat kuitenkin merkinneet lisääntyneitä hallinnon henkilöstöresurssitarpeita. Tehtävien päättyminen ei ole vastaavasti ilmennyt henkilöstöresurssitarpeen vähentymisenä (HE 240/2020 vp).

Hyvinvointivaltion perusratkaisu ei ole kestävä väestörakenteen muutokseen ja sen aiheuttamaan talouskasvun hidastumiseen nähden, ellei rakenteellisia uudistuksia saada tehtyä. Talousvaliokunta katsoo, että julkisen velan suhde bruttokansantuotteeseen tulisi vakauttaa nopeasti tulevien menotarpeiden ja kriisien ennakoimiseksi ja Suomen talouden häiriönsietokyvyn parantamiseksi, kun pandemian aiheuttama akuutti kriisi on ohi. Hyvänkään elinkeinopolitiikan keinoin ei ole mahdollista korjata julkistaloutemme heikon kunnon taustalla olevia perusongelmia, jotka liittyvät alhaiseen työllisyyteen ja lisääntyvään velkaantumiseen. Vain tuottavuuden tasoa nostamalla

Valiokunnan lausunto TaVL 22/2021 vp

ei resurssien normaalikäytön tilassa voida riittävän tehokkaasti vahvistaa julkisyhteisöjen taloutta.

Menokehyyksen noudattamatta jättäminen vaikuttanee myös rahoitusmarkkinoiden arvioihin Suomen velanhoitokyvystä. Saadun selvityksen valossa yksinomaan velkatavoitteen vakauttaminen velkasuhteen tavoitetasoa määrittelemättä ei ole riittävän kunnianhimoinen julkistalouden tervehdyttämisen päämäärä. Valtion on syytä määritellä, mille tasolle julkisen velan BKT-suhde halutaan vakauttaa. Talousvaliokunta kiirehtii julkistaloutta vahvistavia rakenteellisia uudistuksia.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Talousvaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 3.6.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juhana Vartiainen kok
varapuheenjohtaja Hanna Kosonen kesk
jäsen Atte Harjanne vihr
jäsen Mari Holopainen vihr
jäsen Riitta Mäkinen sd
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Janne Sankelo kok
jäsen Joakim Strand r
jäsen Hussein al-Tae sd
jäsen Veikko Vallin ps
jäsen Tuula Väätäinen sd
jäsen Johannes Yrttiaho vas
varajäsen Kai Mykkänen kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller

Valiokunnan lausunto TaVL 22/2021 vp
Eriävä mielipide 1 /ps

Eriävä mielipide 1 /ps

Perustelut

Julkisen talouden tila ja näkymät

Suomen valtion talous on jopa nousukausina kroonisen alijäämäinen, ja tämän lisäksi edessä on ikääntyvästä väestöstä seuraava kestävyysvaje.

Talouden tasapainottamisen katsotaan melko yleisesti edellyttävän perinteisten menojen leikkauksien ja verojen korotuksien lisäksi myös rakenteellisia uudistuksia. Valitettavasti rakenteelliset uudistukset ovat poliittisesti hankalia toteuttaa ja niiden hyöty tapahtuu viiveellä. Hallitus on toistaiseksi suosinut lähinnä sellaisia uudistuksia, jotka eivät juuri julkisen talouden tasapainoa paranna. Hallitus ei ole myöskään osoittanut halukkuutta menoleikkauksiin, vaan pikemminkin päinvastoin on pyrkinyt kasvattamaan menoja.

Tämä jättää talouden tasapainottamisen kokonaan seuraavalle hallitukselle ja itseasiassa vaarantaa nykyisen hallituksen poliittisenkin perinnön. Suuri osa hallituksen lisäämistä menoista ja hankkeista joudutaan todennäköisesti perumaan seuraavan hallituksen toimesta.

Finanssipolitiikan säännöt ja niistä poikkeaminen

Menokehysten ylitys ei ole vuoden 2022 ja erityisesti vuoden 2023 osalta perusteltavissa koronapandemiassa. Pandemian arvioidaan olevan käytännössä ohi kuluvan vuoden loppupuolella ja lähivuosien talouskasvun ennustetaan olevan voimakasta. Hallitus haluaa siis ideologisista syistä kasvattaa menoja ja vältellä veronkorotuksia ja siten pitää yllä tarpeettoman suurta budjettivajetta. Hallituksen tulisi myöntää, että se ei enää halua sitoutua kehysmenettelyyn eikä halua ratkaista keskipitkällä aikavälillä liian suurta budjettivajetta tai pitemmällä aikavälillä kestävyysvajetta. Hallituksella on toki oikeus yksipuolisesti irtisanoutua kehysmenettelystä ja EU:n finanssipolitiikan sääntökehikoista, mutta se tulisi tehdä avoimesti.

Työllisyys

Valiokunnan lausunto tähdentää, että erityisesti pitkällä aikavälillä työperäinen maahanmuutto on tärkeä elementti Suomen talouden kannalta ja että viranomaisprosessien tulee vastata tähän tarpeeseen.

Perussuomalaisten mielestä aidosti työperäinen maahanmuutto on tervetullutta, kunhan työperäisen oleskeluluvan edellytyksenä ovat riittävän korkeat tulot. Mikäli matalapalkka-aloille tarvitaan välttämättä lisätyövoimaa ulkomailta, tulee katkaista yhteys maahan tulemisen ja maahan jäämisen väliltä eli estää esimerkiksi oikeus sosiaaliturvaan, perheenyhdistämiseen, pysyvään oleskelulupaun ja kansalaisuuteen.

Valiokunnan lausunto TaVL 22/2021 vp
Eriävä mielipide 1 /ps

Sote-uudistus

Sote-uudistus ei tunnu mainittavasti ratkaisevan niitä ongelmia, joilla sitä on perusteltu. Uudistus ei vähennä vaan kasvattaa kuluja. Se ei myöskään helpota hoitoon pääsyä tai hoidon tasoa, eikä se yksinkertaista järjestelmää. Lisäksi siihen sisältyy merkittäviä oikeudellisia ongelmia.

On todennäköistä, että valmistelun ja päätöksenteon kompromissien takia uudistuksen ilmeiset heikkoudet jäävät tulevien hallitusten murheiksi. Olisi kohtuullista, että hallitukset eivät tällä tavalla sitoisi tulevien hallitusten toimintaa, vaan pyrkisivät valmistelevaan jo valmiiksi ehjät kokonaisuudet. Esimerkiksi uudistuksen ominaisuuksien takia on todennäköistä, että maakuntavero on pakko ottaa myöhemmin käyttöön.

Kestävä kasvu

Valiokunnan lausunto antaa ymmärtää EU:n niin sanotun elpymissuunnitelman olevan perusteltu, koska nollakorkojen aikana budjettielvytys on perusteltua. Perussuomalaisten mielestä tämä perustelu ei kestä tarkastelua, sillä myös ylivelkaiseksi tulkittavissa olevat maat olisivat voineet hakea elvyttämiseen tukea esimerkiksi Euroopan vakausmekanismista, jolloin avustus olisi myönnetty lainamääräisenä ja ehdollisena. Varojen käyttöä olisi silloin voitu valvoa paremmin ja samalla vaatia uudistuksien toteuttamista.

Valiokunnan lausunnossa sanotaan, että elpymisvälineestä saatava rahoitus perustuu "asetuksen mukaisesti hankkeiden tuloksellisuuteen, jonka pitää olla mitattavissa ja todennettavissa. Jotta rahoitus toteutuu, jäsenmaiden tulee viedä hankkeet onnistuneesti päätökseen."

Koko elpymispaketti perustettiin käytännössä sen takia, että Italia ilmoitti, ettei sille kelpaa lainamuotoinen tuki eikä ainakaan rahoituksen ehdollisuus. Tämä asettaa valiokunnan kannan elpymispaketista outoon valoon.

Lausunnossa kerrotaan järjestelyn oikeutuksen ja mielekkyyden riippuvan siitä, miten rahoitus lopulta käytetään. Perussuomalaisten mielestä tämä sivuuttaa käydyn keskustelun EU:n luonteen muuttumisesta. Periaatteellinen keskustelu yhteisen velan ja tulonsiirtojen unionin hyväksyttävyydestä ja reunaehdoista on käymättä, eivätkä Suomen lausumina esittämät reunaehdot ole sitovia eivätkä varsinkaan uskottavia.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 3.6.2021

Veikko Vallin ps
Minna Reijonen ps

**Valiokunnan lausunto TaVL 22/2021 vp
Eriävä mielipide 2 /kok ja ps**

Eriävä mielipide 2 /kok ja ps

Perustelut

Talousvaliokunnan hallitusenemmistö poisti äänestysenemmistöään käyttämällä julkisen talouden suunnitelmaa koskevasta lopullisesta lausunnosta lausuntopohjan virkkeen:

"Talousvaliokunta katsoo, että julkisen talouden suunnitelmassa olisi tullut perustella tarkemmin, miksi kehyksen rajoissa ei voida pysyä."

Näin syntynyt valiokunnan lausunto häivyttää valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden laajasti korostaman tosiasian. Kyseinen virke on suoraan Suomen Pankin talousvaliokunnalle toimittamasta lausunnosta.

Pidämme murheellisena ja Suomen kannalta vahingollisena sitä, että hallitusrintama estää sellaisten näkemysten julkitulon, jotka saadun selvityksen valossa edustavat laajasti asiantuntijoiden näkemystä.

Tämä on erityisen tähdellistä nyt, kun Suomen julkistalouden kestävyys kohdistuu enenevästi epäilyjä. Hallitusenemmistö ei edes yrittänyt esittää muutosesitykselleen perusteluja, joita olisi voitu yhdessä arvioida.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 3.6.2021

Juhana Vartiainen kok
Janne Sankelo kok
Kai Mykkänen kok
Veikko Vallin ps
Minna Reijonen ps